

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Qvæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

1 An Conscientia erronea, possit esse regula operandi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

QVÆSTIO I.

An conscientia erronea possit esse regula
operandi.

CASVS.

CVM homicidii cuiusdam auctor quæreretur, & de Titio iam daretur semiplena probatio, Rusticus quidam, qui homicidio fuerat præfens, in iudicium vocatus, & à iudice interrogatus, num auctor homicidii esset Titius; cum iuramento negavit, inuincibiliter putans, id sibi ad ejus vitam tuendam licere; quæritur, vtrum peierando mortaliter peccauerit.

SVMMARIVM.

10	Quid & quotuplex sit conscientia.	25	Obligat tamen, quamvis falso proposita.
11	Quid sit Synderesis, & quomodo ex illa oriatur conscientia.	26	Conscientia erronea dictans, dilectionem Dei esse peccatum, repugnat.
12	Cur conscientia sit proxima regula operandi.	27	Non solum actio interna, sed etiam externa conscientia erronea contraria, est mala.
13	Quo principio utatur prudentia ad operationes voluntatis regulandas.	28	Conscientia erronea obligat solum per modum applicationis.
14	Quæ conscientia habeat vim præcepti, & quæ consilii.	29	Et quatenus creditur esse præceptum Dei.
15	Cur conscientia erronea excuset à culpa.	31	Debet esse actu, dum operamur.
20	Voluntas amans, quod siue vero siue falso proponitur ut bonum, non peccat.	32	Cum dicat duas actiones oppositas, peccari non potest.
21	Imo facit actum virtutis.	33	Est testis, Iudex, & Regula.
22	Et de eo gaudere potest.		
23	Conscientia erronea nunquam est Divina legi contraria.		
24	Lex non obligat nisi ut proposita,		

RATIONES DVBITANDI.

Quanta sit Conscientiæ, siue legis internæ vis ad obligandum, colligi facile poterit ex vi, quam habet conscientia erronea;

nea; si enim hæc tam strictè, ac indispensablem obligare potest, quæ erit vis conscientiæ probabilis, ac rectæ? ut autem appareat conscientiæ erroneæ vis ad obligandum, & conscientiæ simul natura innotescat, præfens casus proponitur.

- 3 Aliquibus ergo, quos tacito nomine refert *Divus Thomas* 1. 2. q. 58. a. 5. Rusticus videtur mortaliter peccasse. Primò, quia verè commisit periurium; hoc autem est diuina lege prohibitum. Neque obstat, quod conscientia erronea dictaverit, non esse prohibitum; nam, cum auctoritas Dei maior sit, quam conscientiæ, voluntas illam magis sequi tenebatur, quam istam; imò, cum conscientia contra Dei legem aliquid dictat, sequenda omnino non est; expedit enim tunc obedire magis Deo, quam conscientia.
- 4 Secundò; quia, si non peccasset, fecisset actum bonum; fecisset enim actum charitatis, cum periurium ad vitam hominis tuendam ordinauerit; consequens autem est impossibile; neque enim dari potest actus bonus, qui habeat obiectum malum.
- 5 Tertio; quia, si non peccasset, potuisset deinde, cognito errore, de tali periurio, utpote bono gaudere, consequens autem est falsum; quia gaudere de periurio, est intrinsicè malum, non minus quàm gaudere de adulterio; est enim velle malum; hoc autem idem est, ac velle peccatum, & consequenter peccare; si ergo gaudente de periurio peccasset,

peccavit etiam illud volendo; non minus enim intentio efficax periurii, est actus voluntatis, quam gaudium.

Quartò; quia, si non peccasset, maxime quia conscientiam errantem fecit esset; sed conscientia errans sequenda non est, quando est diuinæ legi contraria; semper enim sequenda est lex Diuina; hæc autem obligare non potest ad sequendam conscientiam errantem, quando est illi contraria, alioquin ipsamet lex diuina esset sibi ipsi contraria, dum ex vna parte præcipit, ob nullam causam, etiam ad saluandam vitam, esse peierandum; & ex alia, obediendum esse conscientia erranti, dum dictat, esse peierandum.

Quintò, quia in tantum sequi tenemur conscientiam, in quantum est regula à lege æterna deriuata; sed conscientia dictans, esse peierandum ad saluandam vitam, non potest esse deriuata à lege æterna, cum lex æterna contrarium dictet; ergo illam sequi non tenemur; ideoque illam sequendo, rusticus adhuc peccavit.

Sextò, quia minister, falsam Principis legem promulgans, subditos non obligat ad illam adimplendam; sed conscientia errans, dum dictat id, quod est malum, falsam Dei legem promulgat; neque enim Deus malum vnquam potest præcipere; ergo non obligat voluntatem ad illi parendum; ideoque rusticus, illam sequendo, peccavit.

Septimo; quia, si conscientia erronea dictaret, Deum non esse su-

per omnia diligendum, non propterea peccaret, qui Deum super omnia diligeret; impossibile enim est, Deum diligere, & per ipsam dilectionem peccare; ergo non semper conscientiam erroneam sequi tenemur, neque semper est peccatum contra illam operari; ergo etiam si conscientia erronea rustico dictaret, esse peierandum ad proximi vitam tuendam, non propterea tenebatur illam sequi, sed poterat contra illam operari; ideoque, non operando, peccauit.

NOTABILIA.

10. **A**duertendum est primò; conscientiam, nihil esse aliud, quam dictamen rationis, iudicans, aliquid esse bonum vel malum, sequendum vel fugiendum; debet autem esse actus iudicarius, quia per illum, debet intellectus iudicare, quid voluntas fugere debeat, quid amplecti. Diuidi communiter solet in remotam, & proximam; illa dicitur, quæ in communi dictat, aliquid esse faciendum, vel omittendum; vt, audiendam esse missam die festo: hæc dicitur, quæ in particulari, & in specie, dictat, quid hic & nunc sit faciendum, quid fugiendum; vt, esse hodie missam audiendam; quamuis autem ex conscientia, siue iudicio vniuersali, deduci regulariter, & per se, soleat similis conscientia, & iudicium particulare; ex eo enim, quod audienda sit missa in die festo, & hodie sit dies festus, regulariter, & per se,

inferitur, hodie missam esse audiendam; per accidens tamen, & ratione alicuius circumstantiæ, potest aliquando non deduci, sed potius oppositum; potest enim quis simul iudicare, die festo, audiendum esse sacrum, & tamen, propter infirmitatem, se non esse obligatum; tunc tamen, etiam iudicium particulare, verè non est vniuersali contrarium; quia hoc nunquam dicitur, die festo, infirmo, aut impedito audiendam esse missam, sed potius oppositum.

Aduertendum est secundò, Intellectui nostro, sicut indita est à natura vis cognoscendi verum, hoc est, prima quædam principia speculativa per se nota, qualia sunt; omne totum est maius sua parte; quodlibet est, vel non est, & similia; ita inditam esse virtutem cognoscendi bonum; hoc est, prima quædam principia practica vniuersalissima, omnibus nota; qualia sunt: omne bonum est sequendum, omne prohibitum à Deo est fugiendum, & similia: quæ principia appellantur synderesis. Ex his autem, intellectus deducit aliquando conclusiones falsas, per additionem minoris falsæ; Si quis enim dicat; omne prohibitum à Deo est malum; & deinde addat; omne iuramentum est prohibitum à Deo: *Matth. 5. Ego autem dico vobis, nolite iurare omnino:* quæ minor est falsæ; inferet, quod omne iuramentum sit malum, & illicitum, quod tamen est falsum; hæc ergo conclusio ex primis principis practicis falso deducta, dicitur conscientia errans, sicut deducta
per

per additionem minoris propositionis probabilis, dicitur conscientia probabilis, & deducta euidenter, dicitur conscientia recta.

12 Aduertendum est tertio; Voluntatem nostram, cum sit potentia cæca, ferri non posse in obiectum, nisi hoc illi proponatur ab intellectu tanquam honestum, vel turpe, sequendum vel fugiendum; hinc autem fit primo, vt voluntas non feratur in obiectum secundum se, sed solum prout illi proponitur ab intellectu; unde, si proponatur vt bonum, quamuis in se sit malum, voluntas in illud fertur tanquam in bonum, neque illud fugere potest, tanquam malum, quia ejus malitiam non cognoscit. 2. vt dictamen rationis, siue iudicium practicum conscientia, voluntati proponens obiectum, tanquam bonum, vel malum, sit illius regula; cum enim voluntas eo iudicio omnino indigeat ad libere operandum, sequitur, vt, dum illi conformatur, recte operetur; amat enim tunc id, quod illi proponitur vt bonum, & fugit id, quod illi proponitur vt malum; dum verò illi non conformatur, peccet, quia tunc amat quod illi proponitur vt malum, & fugiendum, vel fugit id, quod illi proponitur vt bonum, & sequendum; voluntas autem tunc peccat, cum vel vult malum, vel fugit bonum. Tertio; vt quamuis lex, siue diuina, siue naturalis, siue humana, sit prima regula nostrarum operationum, obligare tamen voluntatem non possit, nisi mediante regula proxima, quæ est conscientia; quia illam obligare non potest, nisi ei

per iudicium conscientia, siue per dictamen rationis proponatur ab intellectu, nec alio modo illam obligare potest, quam, quo ei ab intellectu per conscientiam proponitur.

Aduertendum est quarto; inter 13 principia practica; primum, vniuersalissimum, ac notissimum, illud esse. Faciendum est id, quod conscientia dicit, esse honestum; & omittendum, quod eadem dicit esse inhonestum; Vnusquisque enim, eo ipso, quod facit aliquid contra id, quod conscientia dicit, existimat, se male operari, vt constat experientia, quia voluntas, cum ferri non possit in obiectum, nisi prout illi proponitur ab intellectu, vt dictum est, eo ipso, quod amplectitur id, quod illi proponitur vt honestum, honestè operatur, si verò illud fugiat, inhonestè. Hoc autem principium, est dictamen, siue iudicium aliquod reflexum, habens pro obiecto aliud dictamen, siue iudicium directè representans operationem aliquam, vt honestam, vel inhonestam; Dum enim dico; *quidquid conscientia dicit esse inhonestum, est fugiendum; conscientia dicit, furtum esse inhonestum; ergo furtum est fugiendum*; minor propositio habet pro obiecto iudicium dicitans, furtum esse inhonestum. Ex hoc ergo principio Prudentia omnes suas conclusiones deducit, per easque proximè, ac immediatè regulat operationes voluntatis; unde hæ solæ conclusiones appellantur propriè conscientia, semperque sunt veræ, certæ, ac euidenter;

tes; semper enim verum est, quod quidquid conscientia dicitur, esse honestum, est faciendum; semper etiam verum est, quod conscientia, hic & nunc dicitur, furtum esse inhonestum, quia dictamen hoc in nobis experimur; ergo vera etiam semper debet esse conclusio inde deducta; quia ex vero non infertur nisi verum. Iudicium autem dictans, furtum esse inhonestum, ipsum quoque dicitur conscientia, quia remotè saltem, & mediante dictamine prudentiæ, regulat voluntatem; & hæc est conscientia, quæ aliquando est recta, aliquando erronea, & aliquando probabilis.

- 14 Advertendum est quintò; dictamen proponens voluntati operationem aliquam ut bonam, vel malam, illam aliquando proponere tanquam aliquod bonum, ad morum honestatem, ac animæ salutem, omnino necessarium; ut cum proponit; Deum esse super omnia diligendum; Furtum esse fugiendum, & similia; tunc autem, dictamen hoc appellatur præceptum, quia vim habet obligandi voluntatem, ita ut, si contra illud faciat, peccet; Aliquando vero proponere eandem, non tanquam bonum necessarium, sed solum magis vile, & ad morum honestatem, ac animæ salutem magis conveniens; ut cum proponit, virginitatem, aut statum religiosum esse amplectendum, tunc autem dicitur consilium, quia voluntatem non obligat, sed solum hortatur, & si voluntas contra illud faciat, non peccat. His positis,

RESOLVTIO.

AD Casum resp; Rusticum, peie- 15
rando ad Titii vitam salvandam, ratione conscientie irruincibiliter erroneæ, non peccasse. *Sanchez lib. 1. sum. c. 11. num. 3. Valentia tom. 2. disp. 2. quest. 14. prop. 4. n. 3. Reginaldus lib. 13. n. 69. Salas. 1. 2. qu. 4. 2. rr. 8. dist. unic. f. 3. num. 16. Clavis regia. lib. 1. cap. 4. num. 15. Vasquez 1. 2. disp. 59. cap. 2. Becanus par. 2. tr. 1. cap. 4. quest. 7. n. 5.*

Probatum primò, quia, quamvis 16
periurium in se sit malum, fuit tamen rustico, per conscientiam errantem, repræsentatum ut bonum, ideoque rusticus illud volens, voluit, quantum erat ex se, aliquid bonum; velle autem bonum non potest esse peccatum; voluntas enim in hoc conformatur legi naturali dictanti; bonum esse amandum, ac sequendum.

Secundò, quia, licet periurium in 17
se sit malum, voluntas tamen in illud fertur non secundum quod est in se, sed solum secundum quod illi à ratione proponitur; sed à conscientia errante propositum est rustico, tanquam bonum; ergo voluntas illud amplexa est tanquam bonum, illudque volens, voluit bonum; non quod esset tale in se, sed in apprehensione; voluntas autem volens bonum, peccare non potest, ut dictum est; lex enim naturalis præcipit, sequendum esse bonum, siue verè, siue falsò iudicetur bonum; sicut prohibet velle malum, siue

sive verè, sive falsò judicetur malum.

18 Tertiò; quia nulla lex obligat, nisi quatenus nobis nota est, & voluntati per cognitionem proposita, sed rustico nulla lex per conscientiam proposita est, prohibens tale periurium, sed illi, quamvis falsò, proposita est lex illud præcipiens ad proximi vitam salvandam; ergo non obligabatur ad omittendum periurium, sed potius ad illud ponendum, ut vitæ proximi prospiceret; ideoque, peierando, nullo modo peccavit.

19 Quartò; quia, si quis legem, à ministro, nomine Regis, falsò promulgatam, servet, non peccat; imò peccaret, si non servaret, & tanquam contemptor puniretur. Similiter qui obedit ei, quem credit suum esse Prælatum, non peccat; imò peccaret, si non obediret. Sed rusticus, peierando, servavit legem sibi ab intellectu tanquam à Dei præcone, licet falsò, propositam, ergo non peccavit, sed potius peccasset, si periurium omisisset: divinam enim voluntatem contempsisset, omittens id, quod putabat, Deum velle, ac præcipere.

OBIECTIONUM SOLUTIO.

20 **A**D rationes autem in contrarium respondetur; ad primam: Rusticum commississe periurium solum materialiter, sive id, quod erat periurium, non tamen formaliter, quia non cognovit, esse periurium, nec divinam lege prohibitum, quod tamen necessario requiritur ad peccatum;

auctoritas autem divina, & ejus lex prohibens periurium, cum tunc rustico non esset ab intellectu per cognitionem proposita, illum obligare non potuit ad abstinendum à periurio; ad eam enim obligationem inducendam necessario requirebatur, ut lex divina rustico per cognitionem esset proposita, cum voluntas sit potentia cæca, nec ferri possit in incognitum; cum ergo illi non esset proposita, illum obligare non potuit; immo, cum esset illi, quamvis falsò, proposita lex obligans ad peierandum ad vitam proximi salvandam, hanc implere debuit, ideoque implendo non peccavit.

Ad 2. Resp. Concedendo, Rusticum fecisse actum bonum; fecit enim actum misericordiam; perinde ac si periurium verè fuisset à Deo præceptum: nam, ex vna parte, periurium tunc nullam habuit formalem malitiam; & ex alia, recepit bonitatem à fine intento, proximi vitam salvandi; Neque obstat, quod habuerit obiectum de se malum; nam illa malitia non fuit voluntati ab intellectu proposita, ac representata, sed obiectum fuit potius representatum, ut bonum; sicut Iacob coniunctio cum Lia fuit proposita, tanquam coniunctio cum vxore, ideoque non habuit malitiam fornicationis; obiectum autem specificat actum nostræ voluntatis, non prout est in se, sed prout est illi ab intellectu propositum.

Ad 3. Resp. Rusticum gaudere quidem potuisse, quod periurium cum ignorantia inuincibili, & consequenter

ter sine peccato, commiserit; non tamen de periurio secundum se, & post cognitam turpitudinem, quia tunc gauuius esset de periurio cognito ut malo, & consequenter de eius malitia, quod fieri non potest sine peccato.

23 Ad 4. Resp. Conscientiam inuincibiliter errantem, nunquam esse Diuinæ legi contrariam; lex enim diuina nunquam præcipit, non esse peierandum in omni casu, tam per se, quam per accidens; sed solum, quando ipsa lex de non peierando, ab intellectu, absque errore, voluntati representatur; in hoc autem casu, semper obligat; neque est contraria conscientie erroneæ dictanti, esse peierandum ad saluandam proximi vitam, quia ipsa pro isto casu non obligat.

24 Ad 5. Resp. Conscientiam nos obligare ad illam sequendam, in quantum est deriuata à lege æterna, hoc est, in quantum nobis proponit legem æternam, siue proponat deinde verè, siue falso; nam etiam in hoc casu dici potest deriuata à lege æterna, quia Deus præcipit, ac vult, ut posito errore, & ex suppositione, quod conscientia errans hoc dictet, ponatur periurium ad vitam proximi tuendam.

25 Ad 6. Negatur antecedens. Lex enim, quamuis falsa, Regis nomine promulgata, obligationem inducit, ita ut populus obedire teneatur, & contemptores puniantur; eo enim ipso, quod illi non obediretur, censeretur contemni Rex; nam ut aliquis contemnatur, non est necesse, ut fiat contra id, quod ab eo verè præcipitur, sed satis

est, ut fiat contra id, quod putatur ab eo præcipi, similiter ergo, cum conscientia erronea, Dei nomine, proponit, licet falso, legem de peierando ad proximi vitam tuendam, obligationem per accidens inducit, ita ut voluntas ei teneatur obedire, quia non obediendo, Dei voluntatem contemneret, faciendo contra id, quod putaret, illam velle.

Ad 7. Resp. Impossibile esse, quod 26 quis Deum diligat super omnia, & simul habeat conscientiam erroneam, qua iudicet, hoc esse peccatum, eo enim ipso, quod iudicat esse peccatum, iudicat esse contra Dei voluntatem; ergo illud faciendo, Deum diligere non potest super omnia; impossibile enim est, diligere Deum super omnia, & simul velle aliquid, quod putatur esse contra eius voluntatem: in aliis autem materiis hoc non accidit; potest enim quis peccare, faciendo ex conscientia erronea id, quod alias esset ex se bonum; bonum enim est ieiunare, & tamen, si quis putaret, esse peccatum, ieiunando peccaret, quia faceret id, quod crederet esse malum; malum autem sic apprehensum est vitandum.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò, non 27 solum omnem actionem internam voluntatis, conscientie erroneæ contrariam, sed etiam externam esse malam, quoties est voluntaria; quia lex naturalis non solum prohibet velle id, quod iudica-

dicatur vt malum, sed etiam illud face-
re; vel omittere id, cuius omissio, fal-
so iudicatur, esse mala; eadem enim est
ratio de omissione, ac de actione.

- 28 Secundò, conscientiam, siue veram
siue erroneam, voluntatem non obligare
proprie, per se, ac principaliter, sed
solum per modum applicationis, & con-
ditionis requisitæ ad hoc, vt lex, siue
præceptum obliget humano modo; nul-
lum enim præceptum obligat, nisi me-
diante apprehensione, quæ est immedia-
ta. regula nostrarum operationum: hæc
tamen est differentia inter conscientiam
veram, & erroneam, quod obligatio per
conscientiam veram proposita, per ad-
uentum alterius cognitionis, non cessat,
quia verè datur; obligatio verò, per con-
scientiam erroneam proposita, per ad-
uentum cognitionis veræ, statim cessat,
quia antea re vera non dabatur, sed
erat solum in apprehensione per consci-
entiam erroneam, & hæc, per aduen-
tum conscientia veræ, statim cessat.
- 29 Tertio Conscientiam rectam diuerso
modo obligare, ac obliget conscientia er-
ronea; nam vera, cum sit conformis le-
gi diuinæ, est vera lex, erronea verò pu-
tatur solum Dei lex, cum verè non sit;
similiter, recta simpliciter obligat, erro-
nea verò solum ex suppositione, & quate-
nus creditur esse præceptum Dei.
- 30 Quarto; quoties conscientia erronea
deponitur, non esse peccatum, agere con-
tra illam; cum enim tota ratio culpæ con-
surgat ex ipsa conscientia erronea, & ali-
as, cætera sint bona, vel non mala; eo
ipso, quod hæc deponitur, nec perseue-
rat, cessat ratio culpæ. Vt tamen depo-
ni possit, necessario requiritur aliqua ra-

R. P. Beati Lib. I.

tio, alioquin voluntas eam absolutè de-
ponere non posset, cum alias supponatur
inuincibilis.

Quinto; vt sit peccatum, facere con-
tra conscientiam erroneam, requiri, vt
ea conscientia, sit tunc, quando pecca-
tur, & quod tunc actu reclamet, vel per
iudicium perfectum, vel per aliquam du-
bitationem: si enim non est actu, quando
sit opus, nullo modo est, cum in nullo
modo est, cum in nullo suo effectu sit vir-
tualiter, vt per se patet; si autem nullo
modo est, ad peccatum concurrere non
potest: neque satis est, quod præcesserit,
& non fuerit reuocata; Tum quia, quan-
do actu sit opus, dari necessario debet ali-
qua cognitio circa illud, dictans esse faci-
endum, vel omittendum. Tum etiam,
quia sequeretur, Infidelem, qui semel per
errorem existimauit, ad operis bonitatem
requiri, vt referatur ad Idolum, in omni-
bus operibus ex obiecto bonis, semper pec-
care, etiam si actu falsam illam opinio-
nem non haberet, quia satis esset, non fu-
isse reuocatam; hoc autem tanquam ab-
surdum à nemine admittitur *Vasqu. 1. 2.*
disp. 60. c. 3.

Sexto, si conscientia erronea inuincibi-
liter dictet duas actiones oppositas; vt si
Pastor ouium putet, esse mortale, omitte-
re sacrum die festo, & simul etiam, esse
mortale, gregem deserere, & ire ad Eccle-
siam, tunc quidquid fiat, non peccari,
quia non datur libertas in genere moris,
sed solum in genere entis, quatenus hu-
jusmodi homo tunc est liber ad alter-
utrum eligendum, Casus tamen est omni-
no Metaphysicus, quia lumine naturæ ap-
paret, ex duabus contradictorijs, vnam es-
se veram, alteram falsam; quare, si pastor
putet,

B

putet,

- putet, sacrum diebus festis, sub mortali esse audiendum, iudicare non poterit gregem, diebus festis, sub mortali non esse relinquendum: *Sanchez lib. 1. in dec. cap. 11.*
- 33 Conscientiam, quæ ex primis principijs practicis deducitur tanquam Conclusio, tribus modis applicari posse ad actiones nostras particulares; primò ad iudicandum, an sint factæ, vel non factæ; & sic dicitur testis & testificari: *2. Cor. 1. gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ.* Secundo, ad iudicandum, an sint factæ bonè, vel malè; & sic dicitur exercere officium Iudicis: *Sap. 17. frequentè occupant pessima, redarguente conscientia &c.* Tertio denique ad præscribendum, quænam impofterum sint faciendæ, quæ verò omittendæ, & sic dicitur esse Legislatores, vel Consiliarios, quatenus obligat, aut retrahit, aut consulit, aut absoluit, dictans, nos ad actionem illam non teneri &c. Conscientia autem, omnibus his modis accepta, potest esse vera, vel errans.

Q V A E S T I O II.

An qualibet conscientia erronea possit esse regula operandi.

C A S U S.

BENEFICIARIUS quidam, quamvis per errorem putaret, licere sibi, ad Ecclesiam restaurandam, ac ornandam, Ecclesiæ bona alienare; aliquam tamen legis hoc prohibentis suspicionem habebat. Verùm, hoc non obstante, domum quandam ad Beneficium spectantem, cum orto, alienavit, eaque pecuniâ, Ecclesiam restauravit, ac ornauit. Quæritur; Vtrùm contra *Extrauag. Ambrosiæ: de rebus Ecclesiæ non alienandis* mortaliter peccauerit, & in eius poenas incurrerit.

S U M M A R I U M.

6 Conscientia erronea alia vincibilis, alia inuincibilis, & vtraque quid sit.	quatenus representat bonum, sed quatenus, postea suspicione de lege, obligat ad inquirendum.
7 Lex humana, alia punit simpliciter delinquentem, alia solum delinquere præsumentem.	15 Cur peccans ex conscientia erronea, poenas legis aliquando non incurrat.
8 Cur operari iuxta conscientiam erroneam vincibilem, sit peccatum.	17 Lex non obligat nisi iuxta Legislatoris voluntatem verbis expressam.
12 Lex obligat etiam ad vitandum periculum proximum transgressionis.	18 Aliquæ leges puniunt solum delictum directe volitum.
13 Conscientia erronea est culpabilis, non	23 Tam est peccatum agere contra conscientiam erroneam, quam iuxta illam.